

DOI: 10.33270/02252901.5
УДК 340.11

МЕЛЬНИК Ярослав*

доктор юридичних наук, старший науковий співробітник відділу дослідження проблем правотворчості та адаптації законодавства України до права ЄС Інституту правотворчості та науково-правових експертиз Національної академії наук України, м. Київ, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1937-6772>

Правовий моніторинг глобальних правових систем

Анотація. Статтю присвячено аналізу нормативно-правових передумов проведення правового моніторингу глобальних правових систем. Під час дослідження автором проаналізовано вітчизняну нормативно-правову базу та доктринальні розробки стосовно правових систем, правового моніторингу, глобалізації. Зосереджено увагу на спроможності вітчизняних нормативно-правових актів забезпечувати проведення правового моніторингу глобальних правових систем. За результатами дослідження з'ясовано, що в Україні інструменти здійснення правового моніторингу зорієнтовано переважно на моніторинг національної правової системи, а не на правовий моніторинг системи іноземного правопорядку. До того ж питання забезпечення правового моніторингу саме «глобальних правових систем» може бути проведене за національним правопорядком, однак до тієї межі, до якої дозволяють нормативно-правові документи. Це, на думку автора, може означати неспроможність повноцінно відобразити правову моніторингову карту глобальних правових систем, що закладатиме ризики для повноцінної оцінки дієвості будь-якої правової системи. Автором дослідження окреслено ключові напрями здійснення правового моніторингу глобальних правових систем та визначено їх класифікацію. Аналізуючи проблему глобального правового простору, на якому засновано правові системи, запропоновано класифікувати системи на такі, які належать до глобальних правових систем (глобалізованих, унаслідок впливу внутрішніх факторів, що містяться в правовій системі), і такі, які глобалізовані внаслідок впливу зовнішніх факторів. Перші, на думку автора, притаманні сильним державам і державно-політичним утворенням. Натомість ми вважаємо, що за таких обставин можна виокремити Китайську Народну Республіку, Європейський Союз, Сполучені Штати Америки тощо, тобто ті правові системи, яким притаманні інституції, здатні поглинати інші правові системи, коригувати їх, поширюючи на них свій соціальний, політичний, військовий вплив та створюючи формули правотворчих процесів для глобалізованих правових систем.

Ключові слова: правовий моніторинг; правова система; глобалізація; глобальні правові системи.

Історія статті:

Отримано: 20.03.2025
Переглянуто: 14.04.2025
Прийнято: 01.05.2025

Рекомендоване посилання:

Мельник Я. Правовий моніторинг глобальних правових систем. *Філософські та методологічні проблеми права*. 2025. № 1 (29). С. 38–45. DOI: 10.33270/02252901.5

* Відповідальний автор

Вступ

Процеси глобалізації відіграють особливу правотворчу роль для кожної правової системи, впливаючи на зміну кон'юнктури будь-якої моделі права в державі.

Убачаємо, що на цьому тлі правовий моніторинг повинен відображати наслідки динаміки розвитку, ефективності елементів правової системи чи їхнього занепаду. Адже глобалізація як тенденція до зближення, об'єднання правових систем, ще не означає ефективний і позитивний результат від її проведення, проте саме моніторинг зможе показати «дебют» факторів розвитку чи занепаду, визначити їх горизонт.

Отже, для національної правової системи є необхідним проведення правового моніторингу (моніторингу системи права), який не завжди має належні інструменти для оцінки стану процесів глобалізації й тих процесів, що стосуються саме правових систем на міжнародному рівні.

З погляду правового моніторингу, дослідження проблеми формування та розвитку правових систем на глобальному рівні євроінтеграційного шляху України є актуальним, а тому потребує належної наукової уваги.

Матеріали та методи

Проблемам правового моніторингу та правотворчості як загальному феномену права присвячено чимало наукових досліджень. Серед них, за релевантним пошуком, можливо виокремити такі наукові праці: «Правотворчість в Україні: перспективи законодавчого врегулювання» (Kot, Hryniak, & Milovska, 2022), «Правотворчість як вид юридичної діяльності: праксеологічний аспект» (Ryndiuk, 2019), «Поняття та сутність правотворчості в Україні» (Husarov, 2015) тощо. «Правові системи» було також детально досліджено такими вченими, як Т. Р. Короткий (2007) «Співвідношення понять «правова система» та «система права» щодо міжнародного права», Д. Лук'янов (2015) «Правова система як предмет порівняльно-правових досліджень: характеристика за теорією систем» та ін.

На проблемах вітчизняної правової системи зосереджували увагу й експерти-правники, зокрема, В. Суцєнко (2025) в науково-публіцистичній статті «Правова система держави: (не) ефективність функціонування».

З огляду на наукові доробки та вітчизняну нормативно-правову базу, на жаль, виокремити належні інструменти здійснення правового моніторингу саме «глобальних правових систем» на національному рівні неможливо через їх відсутність.

Попри це, зазначена проблематика потребує проведення наукового дослідження в окресленому напрямі.

Метою статті є аналіз інструментів права для забезпечення проведення правового моніторингу глобальних правових систем. Досягнення цієї

мети дасть змогу в доктринальному та практичному сенсі виокремити класифікацію глобальних правових систем у класифікації правових систем і безпосередньо виявити проблеми правового моніторингу глобальних правових систем.

Результати й обговорення

У ч. 1 ст. 67 Закону України «Про правотворчу діяльність» від 24 серпня 2023 року № 3354-IX правовий моніторинг визначено як «... систематична комплексна контрольна діяльність, спрямована на відстеження, аналіз та оцінку реалізації прийнятих нормативно-правових актів щодо: уведення їх у дію в повному обсязі (набрання нормативно-правовими актами чинності, реалізації норм права, викладених у їх перехідних положеннях, прийняття (видання) підзаконних нормативно-правових актів, спрямованих на реалізацію нормативно-правових актів, щодо яких проводиться правовий моніторинг); досягнення запланованих цілей нормативно-правового регулювання, їх впливу на суспільство та (або) на окремі соціальні групи, сектори чи галузі, а також визначення соціальних, правових, політичних, економічних, екологічних, адміністративних та (або) інших можливих запланованих наслідків чи виявлення незапланованих наслідків...»¹.

Отже, зміст законодавчого поняття «правовий моніторинг» свідчить, що питання «нормативно-правових актів» правових систем міжнародних правопорядків у ньому не передбачено, з чого вбачається, що питання моніторингу «заборонено». Однак ми вважаємо інакше. Зокрема, на національному рівні прийнято, але не введено в дію Порядок здійснення правового моніторингу щодо підзаконних нормативно-правових актів, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 17 травня 2024 року № 574 (далі – Порядок), відповідно до якого «... предметом правового моніторингу актів є оцінка досягнення запланованих цілей нормативно-правового регулювання, їх впливу на суспільство та (або) на окремі соціальні групи, сектори чи галузі, визначення соціальних, правових, політичних, економічних, екологічних, адміністративних та (або) інших можливих запланованих наслідків чи виявлення незапланованих наслідків; введення в дію в повному обсязі (набрання чинності); прийняття (видання) інших актів, спрямованих на реалізацію актів, щодо яких здійснюється правовий моніторинг...»². Згідно з п. 12 Порядку в процесі

¹ Про правотворчу діяльність : Закон України від 24 серп. 2023 р. № 3354-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3354-20#Text>

² Порядок здійснення правового моніторингу щодо підзаконних нормативно-правових актів : постанова Кабінету Міністрів України від 17 трав. 2024 р. № 574. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/574-2024-%D0%BF#Text>

правового моніторингу суб'єкт правового моніторингу: збирає інформацію та дані, необхідні для здійснення правового моніторингу, щодо кожного з визначених у переліку актів; аналізує зібрану інформацію та дані. Водночас у п. 13 Порядку зазначено, що «... суб'єкт правового моніторингу як джерело інформації та даних під час оцінки актів може використовувати: звіти державних органів, органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб; результати парламентських і комітетських слухань; розукрупнені статистичні дані; судову практику; наукові дослідження; звіти та іншу інформацію, опубліковану міжнародними організаціями, громадськими об'єднаннями та політичними партіями; звіти, підготовлені за результатами проведених публічних консультацій щодо актів; звернення громадян; інші джерела, у тому числі відкриті, що містять необхідну для здійснення правового моніторингу інформацію...».

З огляду на зазначене, предмет і суб'єкти правового моніторингу свідчать про можливість його здійснення стосовно елементів будь-якої правової системи, оцінюючи її вплив та взаємозв'язки з іншими правовими системами.

Отже, аналізуючи термін «правовий моніторинг», зазначимо, що він стосується широкого спектра правотворчих питань, адже має правову регулятивну мету та пов'язаний із глобалізаційними наслідками для правових систем тощо.

За енциклопедичним визначенням, «правова система» розуміється як сформована під впливом об'єктивних закономірностей розвитку певної суспільної свідомості всіх її правових явищ, які перебувають у стійких зв'язках між собою та з іншими соціальними системами (Tatsii et al., 2017, p. 497). У межах ознак правової системи виокремлюють такі з них, які, на нашу думку, пов'язані із впливом на правову систему глобалізаційних процесів, унаслідок чого вважають, що право є позаприродним явищем. Оскільки система перебуває у стані постійної зміни, вона повинна прагнути до збереження своєї ідентичності щодо оточення. Такі процеси спрямовані на збереження системи та відображають її здатність адаптуватися до оточення, оновлення своїх функцій, підтримання певного стану, встановлення оптимального між стабільністю і динамізмом. Вважаємо, що правова система співіснує і з іншими системами, відмінними за змістом, сутністю, характером зв'язків між елементами та ступенем інтегрованості елементів і структур. Деякі елементи правової системи є динамічними (друга ознака). Слід також зауважити, що елементи правової системи мають не випадковий характер, що забезпечує утворення певної структури з відповідним підпорядкуванням, однак не виключає певного ступеня ентропії (невизначеності, невпорядкованості) (Tatsii et al., 2017, p. 498) тощо.

Л. Г. Удовика (2014) доводить, що в умовах глобалізації фундаментальною властивістю сучасних правових систем стає їхня відкритість,

трансформаційність як здатність змінюватися під впливом зовнішніх чинників без втрати власної правової своєрідності.

Учена Г. І. Воєводіна (2024) зазначила, що Європейська система наднаціональних і державних органів, які регулюють обіг віртуальних активів, відображає динамічний та еволюційний підхід до складнішого фінансового ландшафту. Регулювання MiCA ЄС, водночас із наглядом з боку ESMA та EBA, створює основу для гармонізованої регуляторної бази. Однак участь національних органів є важливою для адаптації цих регуляцій до місцевих умов і забезпечення дотримання вимог. Дослідниця також вважає, що співпраця між наднаціональними та державними органами є надзвичайно важливою для досягнення збалансованого та ефективного регуляторного середовища, яке сприяє відповідальному та безпечному використанню віртуальних активів у межах Європейського Союзу (Voievodina, 2024, p. 251).

Запорукою оптимізації розвитку вітчизняної правової системи в умовах глобалізації є обґрунтування й прийняття Концепції правової політики в умовах глобалізації, яка передбачає модернізацію правової системи України, істотне оновлення сутнісних, змістовних складників, інтегративно-комунікативних зв'язків, встановлення їхнього оптимального балансу й співвідношення, що уможливають перехід вітчизняної правової системи на новий рівень функціонування й розвитку, від фрагментарно глобалізованої до глобалізованої правової системи, яка гармонізує світові, європейські та національні правові принципи, норми, стандарти, інститути, форматує інтегративно-комунікативні зв'язки з міжнародною, регіональними (РЄ, ЄС) та національними правовими системами, захищає національні інтереси, володіє потужним потенціалом стійкості, дієвості, ефективності, протистоїть глобальним викликам і загрозам (Khaustova, 2019, p. 32-33).

З погляду архітектоники суспільного виробництва, у соціальній філософії зазначено, що об'єднання зусиль рушійних сил – це насамперед умова (можливо навіть і передумова) суспільного виробництва. Адже лише спільними зусиллями людство змогло побороти стихію природи й створити цивілізацію, де розподіл праці став могутнім поштовхом у розвитку виробництва й суспільного життя. Саме обмін зусиллями (у межах розподільної єдності) дав змогу певним індивідам і соціальним спільнотам зосередитися на тих сферах діяльності, що постають як особливі складові єдиного суспільного виробництва, що стало, на думку філософів, імпульсом до розвитку продуктивної праці й потужним чинником суспільно-історичного прогресу (Andrushchenko, Huberskyi, & Mykhailenko, 2016, p. 328).

Відкритий характер правової системи в умовах глобалізації й інтеграції водночас із зазначеними процесами (адаптації, гармонізації, правової стандартизації тощо) перетворюється на джерело постійних змін, трансформацій, у деяких випадках – джерело напруги. Глобалізація як потужний і впливовий дихотомічний процес суспільного розвитку призводить до трансформації або навіть руйнації національних правових, політичних, економічних, соціокультурних структур, пошуку та впровадження нових критеріїв і засобів стабілізації суспільного розвитку. Глобалізаційні трансформації в усіх сферах суспільства стирають кордони між внутрішньою та зовнішньою політикою держави, формують зв'язки між підсистемами й елементами вітчизняної правової системи, модифікують її взаємодію і взаємозв'язки з іншими правовими системами (національними, міждержавними, міжнародними (Udovuka, 2014, p. 29). На думку Л. Г. Удовики (2014), правова глобалізація є складником загального процесу глобалізації та має спільні з ним риси, зокрема: дихотомічність, суперечливість, пульсівний характер, нерівномірність тощо. Також учена стверджує, що сучасний розвиток правових систем водночас із глобалізацією визначають інші різновекторні й дихотомічні процеси – регіоналізація, глокалізація та локалізація, які різною мірою і в різних проявах утілюються в національних правових системах. Перманентна взаємодія процесів глобалізації, глокалізації, регіоналізації, локалізації детермінує багатоманіття сучасних правових систем, їхню інтеграцію та диференціацію, взаємодію і протистояння. Відповідно до зазначених процесів, існують такі види трансформацій, як: глобалізаційні, глокалізаційні, локалізаційні (Udovuka, 2014, p. 26).

Аналізуючи окреслену проблему так би мовити процесів міжнародної глобалізації правових систем, постає питання й стосовно належної (власне повноти) класифікації досліджуваної проблематики щодо правових систем. Слід зосередити увагу на тих проблемах, які стосуються не лише процесу, а й мети (цілі), до якої глобалізують правові системи. Тобто, очевидно, що буде йтися про ті системи, які утворюють глобальний правовий простір, керують глобальним правовим простором, лідирують у глобальному правовому просторі або поглинають певний правовий простір інших правових систем. До того ж таке поглинання чи тяжіння може бути засноване, викликане, зумовлене економічними, соціальними, військово-силовими, деспотичними чи правовими факторами.

Дослідниця І. В. Самокиш (2018) стосовно класифікації правових систем стверджує, що така класифікація виступає як функція порівняльного правознавства, яка дає змогу різнобічно окреслити правові системи й виробити практичні

рекомендації щодо їх часткового вдосконалення або повного реформування, сприяє обміну досвідом між різними правовими системами для кращої їх побудови та функціонування, створює передумови для можливого запозичення ефективних норм, принципів і інститутів правових систем.

Автором в одному з підручників («Вступ до теорії глобальної соціальної держави», 2023) на підставі аналізу тенденцій глобалізації було використано термін «глобальна держава» у такому розумінні, як «... політико-міжтериторіальна організація суспільства, яке опинилося на стику розвитку інформаційних технологій та біоінженерії, що покликане забезпечити охорону та захист людського капіталу шляхом створення дієвої моделі соціальної та інформаційної безпеки будь-якої особи чи іншого громадянського суспільства рівно тією мірою, аби впровадити повноцінний контроль у державній владі на територіях того чи іншого правопорядку шляхом збереження соціального капіталу через сталість розвитку серед інформаційних технологій...» (Melnyk, 2023, p. 497-498). Водночас автором було класифіковано *глобальну соціальну державу як таку, що є квазіінституцією та складається з держав-розпорядників і суспільств-утворювачів* (Melnyk, 2023, p. 497). Вважаємо, що ці питання стосуються потреби проведення правового моніторингу, оскільки охоплені ними.

Правова глобалізація й інтеграція детермінують трансформації вітчизняної системи права й законодавства, які іманентно пов'язані з формуванням світового правопорядку й транснаціональної правової системи; відбуваються на основі утвердження ліберальної правової ідеології та є закономірним процесом правового розвитку, пов'язаного з пошуком універсальних, загальних, істинних ідеалів, цінностей, принципів справедливості, свободи, рівності, а також є складниками процесу трансформації національної правової системи. В узагальненому вигляді вплив глобалізації на вітчизняну систему права виявляється в: інтенсивному розвитку вже сформованих інститутів і галузей таких, як права людини, екологічне право, інформаційне право, медичне право тощо; формуванні й розвитку нових комплексних галузей та інститутів таких, як право миру, право безпеки, право стійкого розвитку, міграційне право тощо, нормативна база яких перебуває на стадії систематизації; початковому етапі концептуалізації й формування нових інститутів, нормативної бази й комплексних галузей – економічного права, соціального права (соціальне страхування, соціальні послуги, соціальне забезпечення); активному розвитку прав людини на основі визнання й упровадження світових і європейських правових стандартів; обмеження заборон у приватній сфері життя людини, наділенні особис-

тості автономністю у доборі рішень; активному впливі публічного (насамперед адміністративного) права на сферу приватного права, що виявляється у зміні договірної права, сутності цивільно-правового договору тощо. Спільною рисою для нових, інтегрованих, комплексних галузей є їхня інтенсивна конституціоналізація, що відображає загальносвітову тенденцію зростання ролі конституцій як інструмента впливу на внутрішньо-державні й загальносвітові процеси з метою формування й захисту стабільного, справедливого та демократичного світового порядку (Udovuka, 2014, p. 29).

Отже, з огляду на зазначене й те, що автор не стикався з такою класифікацією, як «глобальна правова система», однак визнає, що цей розподіл є цілком доречним, бодай тому, що наявні певні підстави вважати, що виокремлені правові системи або дотримуються відповідних тенденцій і залучені до глобалізаційного процесу, або навпаки відмежовуються або ж не залучені до цього процесу. Тому, в дослідженні доцільно акцентувати на ті процеси правотворчості, які дотичні до глобальних правових систем, та оперувати терміном «глобальні правові системи», розуміючи його як процес, який слугує зближенню, уніфікації, поєднанню різних правових систем за різними ознаками (економічними, соціальними, правовими, технічними, освітянськими, науковими, культурними тощо).

На думку Л. Г. Удовики (2020), українська правова система зіткнулася з новими проблемами, які спричинені зовнішніми факторами, серед яких учена виокремлює такі, як: утвердження й закріплення європейських зовнішньополітичних пріоритетів; пошук ефективних правових засобів протидії загрозам незалежності, національного суверенітету, територіальної цілісності України, військовим, енергетичним загрозам; захист прав громадян, які було порушено внаслідок анексії Криму, окупації на Сході України. За таких умов, учена вважає, що вирішення зазначених та інших проблем можливе лише завдяки комплексному, системному осмисленню. Окреслений підхід дає змогу відстежити внутрішні проблеми, із якими стикається правова система України, що спричинені недосконалістю правової системи України. У цьому аспекті присутній елемент правового моніторингу, адже авторка дослідження (Udovuka, 2020, p. 30), спираючись на використані наукові праці (Hrytsenko et al., 2018, 336 p.), доходить висновку про ефективність і неефективність правової системи України внаслідок євроінтеграційних процесів.

Водночас Н. М. Оніщенко (2024), досліджуючи проблеми правової політики як складової євроінтеграційної політики України в контексті викликів, загроз і перспектив, зосереджує увагу на певних нормопроектувальних системах, які діють

у Європі. Зокрема «...у Бельгії в Інституті соціального права на вимогу уряду розробляють нормопроектувальну систему SOLON для визначення якості законодавства, яка поєднує матеріальний (зміст нормативно-правових актів) та формальний критерії (структура, спосіб оформлення тощо). До того ж така ідея не є ноу-хау, адже подібні системи вже застосовують у Нідерландах (LEPA, OBW) та в Італії (Lexidit, Lexeditior IRI_AI, Arianna, Norma). Існує навіть наука *legimatics*, яка досліджує можливості комп'ютерної техніки у сфері нормопроекування. Учені бельгійського Інституту соціального права виокремлюють такі основні переваги системи SOLON: (1) допомагає суб'єктам нормопроекування уникнути помилок; (2) дає змогу швидше та продуктивніше розробляти законопроекти; (3) керівні принципи нормопроекування, які застосовує система, не дають змоги проектувальникам норм права змінювати послідовність дій; (4) система відіграє важливу роль, оскільки галузеві експерти часто не мають юридичної освіти...» (Onishchenko, 2024, p. 58).

Такі обставини мають цілком виправдані очікування й для України. Адже інші дослідники, аналізуючи проблеми правової класифікації доходять висновку, що на сучасному етапі вітчизняна правова система відчуває вплив глобалізаційних процесів і потребує оптимізації. Основними тенденціями її розвитку є визнання принципу верховенства права та пріоритетності прав людини, забезпечення провідної ролі нормативно-правового акта в системі джерел права, кодифікація законодавства, виникнення нових галузей права, зближення публічного й приватного права, впровадження європейських правових стандартів у нормотворчу та правозастосовну практику. Активне реформування правової системи України сприятиме якісному її вдосконаленню, дотриманню євроінтеграційного курсу, відповідності загальноновизаним міжнародним нормам і принципам (Bocharova, & Mahda, 2021, p. 30).

Висновки

Глобальні правові системи відображають особливості закономірностей розвитку та буття права в конкретному правопорядку, а також особливості його функціонування.

Водночас ключову роль в оцінюванні права як системи, ефективності та придатності його інститутів і насамперед колаборацій правових систем відіграє саме інститут правового моніторингу, оскільки він надає/утворює можливість оцінювати вплив та взаємозв'язки одних правових систем з іншими/на інших через такі моніторингові інструменти, як:

– збір інформації та даних щодо переліку нормативно-правових актів, які охоплюються

конкретною глобалізаційною правовою системою глобалізаційних правових систем;

– аналіз зібраної іншої інформації та даних, які стосуються інших джерел права/рішень суду – на кшталт суд ЄС, ЄСПЛ, МКС та охоплюються конкретною глобалізаційною правовою системою глобалізаційних правових систем;

– звіти державних органів, органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб, які стосуються конкретної глобалізаційної правової системи, а також глобалізаційних правових систем;

– результати парламентських і комітетських слухань, які вбачаються із глобалізувальних правових систем, а також глобалізаційних правових систем;

– розукрупнені статистичні дані «глобалізації», які стосуються глобалізувальних правових систем, а також глобалізаційних правових систем;

– наукові дослідження, які стосуються глобалізувальних правових систем, а також глобалізаційних правових систем;

– звіти та іншу інформацію, опубліковану міжнародними організаціями, громадськими об'єднаннями та політичними партіями, які

стосуються глобалізувальних правових систем, а також глобалізаційних правових систем;

– інші джерела, зокрема й відкриті, що містять необхідну для здійснення правового моніторингу інформацію, яка стосується глобалізувальних правових систем, а також глобалізаційних правових систем.

За результатами дослідження, можна дійти висновку й у тому, що в Україні інструменти здійснення правового моніторингу зорієнтовані переважно на моніторинг національної правової системи, а не правовий моніторинг системи іноземного правопорядку. До того ж питання забезпечення правового моніторингу саме «глобальних правових систем» може бути проведене за національним правопорядком, але до тієї межі, до якої дозволяють нормативно-правові документи. Зрештою можемо констатувати, що зазначене означає неспроможність повноцінно відобразити правову моніторингову карту глобальних правових систем, що становитиме ризики для повноцінної оцінки дієвості будь-якої правової системи.

References

- [1] Andrushchenko, V.P., Huberskyi, L.V., & Mykhailenko, M.I. (2016). *Social Philosophy. History, Theory, Methodology*. Kyiv: Yurinkom Inter.
- [2] Bocharova, L.L., & Mahda, Ye.V. (2021). The Legal System of Ukraine: Current State and Development Trends. *Legal Scientific Electronic Journal*, 4, 28-30. DOI: 10.32782/2524-0374/2021-4/4
- [3] Hrytsenko, V.H., Sobol, Ye.Yu., & Riabovol, L.T. (et al.). (2018). *Integration of the legal system of Ukraine into the European space: state and development paths*. V.H. Hrytsenko (Eds.). Kropyvnytskyi: POLIMED-Service.
- [4] Husarov, S.M. (2015). The concept and essence of lawmaking in Ukraine. *South Ukrainian Legal Journal*, 2, 55-59. Retrieved from <http://www.sulj.oduvs.od.ua/archive/2015/2/17.pdf>
- [5] Khaustova, M.H. (2019). Theoretical and practical foundations of the transformation of the legal system of Ukraine in the context of globalization. *Comparative and analytical law*, 1, 29-33. Retrieved from <https://pap-journal.in.ua/wp-content/uploads/2020/08/1.pdf>
- [6] Korotkyi, T.R. (2007). The correlation of the concepts of "legal system" and "system of law" in relation to international law. *Current problems of state and law*, 36, 479-487. Retrieved from <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/a7e4ffb7-098f-4e17-874c-752b82d77681/content>
- [7] Kot, O.O., Hryniak, A.B., & Milovska, N.V. (Eds.). (2022). *Lawmaking in Ukraine: prospects for legislative regulation*. Odesa: Helvetyka. Retrieved from https://lawmaking.academy/wp-content/uploads/KRTS-Pravotvorchist-v-Ukrayini_print.pdf
- [8] Lukianov, D. (2015). The legal system as a subject of comparative legal research: characteristics according to the theory of systems. *Bulletin of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine*, 2(81), 27-35. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/vapny_2015_2_5
- [9] Melnyk, Ya.Ya. (2023). *Introduction to the theory of the global social state*. Kyiv: Yurydika.
- [10] Onishchenko, N.M. (2024). Legal policy as a component of Ukraine's European integration policy: challenges, threats, prospects. *Bulletin of the National Academy of Sciences of Ukraine*, 7, 51-61. DOI: 10.15407/visn2024.07.051
- [11] Ryndiuk, V.I. (2019). Lawmaking as a type of legal activity: praxeological aspect. *Bulletin of the National Technical University of Ukraine "Kyiv Polytechnic Institute". Series "Political Science. Sociology. Law"*, 4(44), 137-142. DOI: 10.20535/2308-5053.2019.4(44).199747
- [12] Samokysh, I.V. (2018). Legal systems of modernity: discursive positions. *Legal Bulletin*, 6, 30-36. Retrieved from http://www.lawbulletin.oduvs.od.ua/archive/2018/6_2018/7.pdf
- [13] Sushchenko, V. (2025). The legal system of the state: (in)efficiency of functioning. *Site "LB.ua"*. Retrieved from https://lb.ua/blog/volodymyr_suschenko/666252_pravova_sistema_derzhavi.html

- [14] Tatsii, V.Ya. (et al.). (2017). *Great Ukrainian Encyclopedia* (Vol. 3). Kharkiv: Pravo.
- [15] Udovyyka, L.H. (2014). *Theoretical and legal principles of transformations of the legal system of Ukraine in the context of globalization* (Abstract dissertation, Kyiv, Ukraine).
- [16] Udovyyka, L.H. (2020). Formation of the theory of the legal system in legal science (Part 2). *Journal of the Kyiv University of Law*, 1, 26-33. DOI: 10.36695/2219-5521.1.2020.03
- [17] Voievodina, H.I. (2024). European System of Supranational and State Bodies Regulating the Circulation of Virtual Assets. *Scientific Bulletin of Uzhgorod National University. Series "Law"*, 84(4), 246-251. DOI: 10.24144/2307-3322.2024.84.4.34

Список використаних джерел

- [1] Андрущенко В. П., Губерський Л. В., Михайленко М. І. Соціальна філософія. Історія, теорія, методологія. Київ : Юрінком Інтер, 2016. 552 с.
 - [2] Бочарова Л. Л., Магда Є. В. Правова система України: сучасний стан та тенденції розвитку. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 4. С.28–30. DOI: 10.32782/2524-0374/2021-4/4
 - [3] Інтеграція правової системи України в Європейський простір: стан та шляхи розвитку: монографія / [В. Г. Гриценко, Є. Ю. Соболь, Л. Т. Рябовол та ін.]; за ред. В. Г. Гриценко, Є. Ю. Соболь. Кропивницький : ПОЛІМЕД-Сервіс, 2018. 336 с.
 - [4] Гусаров С. М. Поняття та сутність правотворчості в Україні. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2015. № 2. С. 55–59. URL: <http://www.sulj.oduvs.od.ua/archive/2015/2/17.pdf>
 - [5] Хаустова М. Г. Теоретичні та практичні основи трансформації правової системи України в умовах глобалізації. *Порівняльно-аналітичне право*. 2019. № 1. С. 29–33. URL: <https://par-journal.in.ua/wp-content/uploads/2020/08/1.pdf>
 - [6] Короткий Т. Р. Співвідношення понять «правова система» та «система права» щодо міжнародного права. *Актуальні проблеми держави і права*. 2007. Вип. 36. С. 479–487. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/a7e4ffb7-098f-4e17-874c-752b82d77681/content>
 - [7] Правотворчість в Україні: перспективи законодавчого врегулювання : зб. наук. пр. / за заг. ред. О. О. Кота, А. Б. Гриняка, Н. В. Міловської. Одеса : Гельветика, 2022. 226 с. URL: https://lawmaking.academy/wp-content/uploads/KRTS-Pravotvorchist-v-Ukrayini_print.pdf
 - [8] Лук'янов Д. Правова система як предмет порівняльно-правових досліджень: характеристика за теорією систем. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2015. № 2 (81). С. 27–35. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vapny_2015_2_5
 - [9] Мельник Я. Я. Вступ до теорії глобальної соціальної держави : підручник. Київ : Юридика, 2023. 506 с.
 - [10] Оніщенко Н. М. Правова політика як складова євроінтеграційної політики України: виклики, загрози, перспективи. *Вісник НАН України*. 2024. № 7. С. 51–61. DOI: 10.15407/vsn2024.07.051
 - [11] Риндюк В. І. Правотворчість як вид юридичної діяльності: праксеологічний аспект. *Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. Серія «Політологія. Соціологія. Право». 2019. Вип. 4 (44). С. 137–142. DOI: 10.20535/2308-5053.2019.4(44).199747
 - [12] Самокиш І. В. Правові системи сучасності: дискусійні положення. *Юридичний бюлетень*. 2018. Вип. 6. С. 30–36. URL: http://www.lawbulletin.oduvs.od.ua/archive/2018/6_2018/7.pdf
 - [13] Сущенко В. Правова система держави: (не)ефективність функціонування. *LB.ua* : [сайт]. 2025. URL: https://lb.ua/blog/volodymyr_suschenko/666252_pravova_sistema_derzhavi.html
 - [14] Велика українська енциклопедія : у 20 т. / [редкол.: В. Я. Тацій та ін.]. Харків : Право, 2017. Т. 3 : Загальна теорія права. 952 с.
 - [15] Удовика Л. Г. Теоретико-правові засади трансформацій правової системи України в умовах глобалізації : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 10.00.01. Київ, 2014. 42 с.
 - [16] Удовика Л. Г. Формування теорії правової системи у юридичній науці (Частина 2). *Часопис Київського університету права*. 2020. № 1. С. 26–33. DOI: 10.36695/2219-5521.1.2020.03
 - [17] Воеводіна Г. І. Європейська система наднаціональних і державних органів, що регулюють обіг віртуальних активів. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2024. Вип. 84. Ч. 4. С. 246–251. DOI: 10.24144/2307-3322.2024.84.4.34
-

MELNYK Yaroslav

Doctor of Law, Senior Research Fellow of the Department of Research on Law-Making Problems and Adaptation of Ukrainian Legislation to EU Law of the Institute of Law-Making and Scientific and Legal Expertise of the National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1937-6772>

Legal Monitoring of Global Legal Systems

Abstract. The article is devoted to the analysis of the regulatory and legal prerequisites for conducting legal monitoring of global legal systems. In the course of the study, the author analyzes the domestic regulatory and legal framework and doctrinal developments regarding legal systems, legal monitoring, and globalization. Attention is paid to the ability of domestic regulatory and legal acts to ensure the legal monitoring of global legal systems. According to the results of the study, the author found out that in Ukraine, the instruments for implementing legal monitoring are oriented more towards monitoring the national legal system than the legal monitoring of the system of foreign legal order. Moreover, the issue of ensuring legal monitoring of "global legal systems" can be carried out under the national legal order, but to the extent permitted by regulatory and legal documents. This, in the author's opinion, may mean the inability to fully reflect the legal monitoring map of global legal systems, which will pose risks for a full assessment of the effectiveness of a particular legal system. The author of the study identified the main areas of legal monitoring of global legal systems and classified the latter. Analyzing the raised problem of the global legal space on which legal systems are based, the author proposes to classify systems into those that belong to global legal systems ("globalizing", as a result of the influence of internal factors contained in the legal system), and those that are globalized as a result of the influence of external factors. The first, in the author's opinion, are inherent in strong states and state-political formations. Instead, the author believes that under such circumstances, the People's Republic of China, the European Union, the United States of America, etc. can be distinguished. That is, those legal systems that are characterized by institutions capable of absorbing other legal systems, correcting them, while extending their social, political, military influence on other legal systems, in fact, which is especially relevant, creating formulas for law-making processes for globalized legal systems.

Keywords: legal monitoring; legal system; globalization; global legal systems.